

Paluumuuttaja kotoutumisen haasteena ja yhteiskunnan rikkautena

Elli Heikkilä

Maahanmuutossa suomalaisten paluumuuttajien ryhmä on tärkeä, sillä heidän osuutensa Suomeen suuntautuvasta muuttovirrasta on noin yksi kolmasosa. Esimerkiksi vuoden 2011 maahanmuuton osalta Suomen kansalaisten määrä oli 9 065 henkeä. Millaiset ovat kauan Suomesta pois olleen paluumuuttajan tunnot – tuntee ko muuttaja palaavansa kotiin, ja mitä pitäisi huomioida, kun yksilö palaa takaisin Suomeen?

Eveliina Kihalampi on todennut paluumuuttajan olevan ns. 'piilomuukalainen' tai 'piilomaahanmuuttaja'. Erikoiseksi muukalaisuuden tekee se, että hän on kotimaassaan. Erytisesti heillä, jotka ovat asuneet kauan Suomesta pois, voi olla ulkopuolisuuden tunnetta: kotimaan ihmiset eivät ole paluumuuttajalle aivan ”meitä”, mutta eivät ”heitäkään”. On paluumuuttajia, jotka eivät ole käyneet Suomessa juuri ollenkaan asuessaan ulkomailla. Erytisesti tällaisille palaajille matka takaisin kotimaahan ei ole vain matka tilassa, vaan myös ajassa. Suomessa paluumuuttajaa ei kuitenkaan pidetä ulkomaalaisena. Samansuuntaisen tuloksen sai Anu Warinowski vastikään julkaistussa väitöskirjassaan. Hän tutki ulkomailla työskennelleiden perheiden lapsien sopeutumiskokemuksia.

Päivi Oksi-Walter tuo esiin, että paluumuuttaja kohtaa takaisin kotimaahansa muuttaessaan erilaisen Suomen, ja Suomi kohtaa muuttuneen paluumuuttajan. Paluumuuttajan pitkänä ulkomailla asumisaikana on sekä hänessä että hänen kotimaassaan tapahtunut muutoksia. Palaajalla voi olla vaikeuksia esimerkiksi ymmärtää suomalaisten nykypuhetta, sillä kieli muuttuu ajan kuluessa. Lisäksi keskusteluja voi haitata puheenaiheiden outous, sillä paluumuuttaja ei aina ole ajan tasalla, mitä Suomessa on tapahtunut vuosien aikana. Kotimaahan takaisin palaaminen voi siten aiheuttaa niin sanotun kulttuurisen paluushokin.

Paluumuuttajat ovat ottaneet esiin myös sen, että kotoutuessaan takaisin Suomeen esimerkiksi viranomaisten tulisi ottaa huomioon palaajan ymmärtämättömyys yhteiskunnallisten asioiden keskeillä. Häneltä odotetaan sujuvaa asioimista ja asioiden hoitamista, vaikka paluumuuttaja voi tuntea, ettei pysty yhtäkkiä hallitsemaan niin monia uusia käsitteitä ja asioita. Palaajalta vaatii aikansa, kun hän on sopeutunut takaisin kotimaahansa.

Luonnollisesti paluumuuttaja vertaa kotimaahan lähtömaahan: hän katsoo asioita laajemmasta perspektiivistä. Lisäksi pitkän ulkomailla asumisen vuoksi paluumuuttaja kantaa mukanaan monikulttuurisuutta, jonka hän haluaa säilyttää itsellään. Monikulttuurisuus on siten henkinen rikkaus. Paluumuuttaja tuo tullessaan maailmalla karttunutta osaamistaan ja uutta tietoa kotimaahansa. Tämä henkinen pääoma eri kulttuureista tulisikin ottaa rikkautena suomalaisessa yhteiskunnassa sen eri toimintojen tasolla.

Lähteet:

- Kihalampi, Eveliina (2002): Muukalaisena kotimaassa. Jyväskylän yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, pro gradu -tutkielma. Jyväskylä.
- Oksi-Walter, Päivi (2011): Paluumuuttajan haasteet. Yksi perhe – kaksi kulttuuria. Teoksessa Heikkilä, Elli & Ismo Söderling (toim.): Maassamuuton monet kasvot. 8. Muuttoliikesymposium 2010, 24–29. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 38. Turku.
- Warinowski, Anu (2012): Maailmalle yhtenä, takaisin toisena? Suomalaisten expatriaattiperheiden lapset kulttuurisissa siirtymissä. Siirtolaisuusinstituutti, Tutkimuksia A 42. Turku.